

PIJNBOOM, SPAR, DEN

door LEONARD A. SPRINGER.

Deze drie woorden hebben bijna den geheelen avond der vergadering van de Ned. Boschbouwvereniging op 27 Mei j.l. in beslag genomen.

De discussie over deze Nederlandsche namen dezer drie groepen onder onze groenblijvende naaldboomen was zeer geanimeerd, maar wat mij het meest verbaasde, dat waren de argumenten, die tegen deze indeeling aangevoerd werden.

Het bleek mij dat de jongste der Nederlandsche wetenschappen voor bodemcultuur, zich nog niet los heeft kunnen maken van oude tradities. Er werden allerlei oude weinig wetenschappelijke bronnen aangehaald om te bewijzen dat met het woord *den* steeds de *Pinus sylvestris* bedoeld was. Allerlei uit den ouden doos werd aangehaald, zelfs de bijbel werd er bij betrokken, alsof men kan aannemen dat de bijbelvertalers wel botanisch genoeg op de hoogte waren om vast te kunnen stellen, dat de door hen bedoelde boom werkelijk onze *Pinus sylvestris* was. Dit nu is zeer te betwijfelen. Ook met vele andere planten heeft men nog al eens misgetast. Ook dichters als *Von del* kwamen er bij te pas.

Het waren vooral de H.H. Overdijkink en Dr. Oudemans, die er zich tegen verzetten dat het woord *Pijnboom* voor alle *Pinus*soorten zoude gebruikt worden. Het verwonderlijkste was wel, dat Dr. Oudemans vergat, dat zijn grootvader wijlen Prof. Dr. C. A. J. A. Oudemans in zijn *Flora van Nederland* 1862, 3e deel, blz. 91 spreekt van Den, Mastboom, Schotsche spar of wilde *Pijnboom*, waar hij bedoelde *Pinus sylvestris*.

Prof. Oudemans rekende trouwens alle deze drie groepen tot de *pinboomen*, vandaar *wilde pijnboom*.

Prof. H. C. van Hall spreekt in zijn *Flora belgii Septentrionalis* etc., 1832, 2e deel, blz. 689 van Denne *Pijnboom*, waar hij den *Pinus sylvestris* bespreekt.

Gaan wij echter na, hoe gebrekkig in vroegere tijden de beschrijvingen door de botanici, waren, waardoor zelfs de spar (*Picea excelsa*) en de Den (*Abies alba*) verward werden, en zij de drie groepen met elkander verwarden, dan is het nog een raadsel dat men zich nu nog op dergelijke autoriteiten beroept. Vooral van de jongeren is dit niet te begrijpen. Doch alles heeft zijn oorzaak.

Toen ik 60 jaren geleden in den boschbouw wilde opgeleid worden, was er in ons land daarvoor geen gelegenheid. Er

werd in ons land niet aan wetenschappelijken boschbouw gedaan. Het rijk bemoeide er zich niet mede en wie voor den kolonialen boschbouw wilde opgeleid worden werd naar Duitschland gezonden.

Het boschbedrijf werd zoo goed en zoo kwaad als het ging door menschen uit de praktijk beoefend. De boschbazen, die het bosch beheerden, hadden hun kennis uitsluitend uit de praktijk. Van botanische kennis der aan hen toevertrouwde gewassen, was geen sprake; van wetenschappelijke namen en indeeling hadden zij geen notie.

Grond- en boschbezitters poogden zich door bestudeering van buitenlandsche schrijvers op de hoogte te stellen, doch zij gaven zich geen rekenschap van de meerdere of mindere juistheid der namen.

Dit gebrek aan kennis der boomen schijnt, blijkens de discussie, nog na te werken en blijkt men niet de kracht te hebben op te treden tegen onwetendheid en verwarde begrippen van vroegere jaren.

Het is nog niet zoo heel lang geleden dat ik met een der groote mannen op het gebied van ontginning en boschbouw sprak over dendrologisch onderwijs voor den aanstaanden boschbouwer, omdat bij vele jongere boschbouwers, de kennis der houtgewassen zeer gebrekkig bleek. En wat was het antwoord?

Een boschbouwer behoeft geen dendroloog te zijn.

Dit antwoord typeerde, hoe weinig begrip men heeft van de noodzakelijkheid dat men het materiaal, waarmede men werken moet, door en door kenne. Wil een boschbouwer de waarde van exotische soorten voor onzen boschbouw kennen, dan moet hij die soorten ook weten te onderscheiden.

Ter vergadering beriep men zich steeds op oude gebruiken en oude benamingen.

Dat Tutein Nolthenius in 1891 nog van grove den spreekt, bewijst nog niet, dat die naam wetenschappelijk goed is, evenmin als dit het geval is met het werk van van Rijckevorsel in 1895.

Beiden gebruikten die oude namen uit sleur, zonder te denken aan de wetenschappelijke kenmerken, die de drie groepen sterk van elkander scheiden.

Beide boeken verschenen toen men pas begon zich theoretisch voor den boschbouw te interesseeren. Het zelfde kan men ook zeggen van het boek van R. W. Boer.

Het beroep op de lijst der Nederlandsche namen, uitgegeven door de N.N.H.V. zegt ook niets, daar onder de samenstellers dier lijst, geen specialist op dit gebied aanwezig was. Ook hier heeft men zich wel eens vergrepen.

In de laatste 40 jaren is er heel wat veranderd en hebben in vele gevallen de inzichten zich gewijzigd. Waar land- en tuinbouw zich steeds aanpasten aan het nieuwere, moet de

boschbouw nu blijven stilstaan en zich beroepen op onwetenschappelijke namen uit vervlogen tijden?

Dat ouderen het moeilijk vinden eenmaal aangenomen gewoonten te laten varen en zich aan nieuwere inzichten te gewennen, laat zich zeer gemakkelijk begrijpen, doch de jongeren moeten met nieuwe inzichten medegaan en zich niet beroepen op verouderde systemen, waarvan bewezen is, dat zij niet goed zijn.

In de drie namen Pijnboom, Spar en Den hebben wij een duidelijke en praktische aanwijzing, dat deze drie groepen sterk in kenmerken uiteenloopen en wanneer onze boschbouwers, van hoog tot laag er aan gewend zijn en hun leerlingen of ondergeschikten op die verschillen wijzen, dan zullen die thans gebruikte maar niets zeggende namen spoedig verdwijnen en de betere — waarlijk niet nieuwe — namen ingang vinden. De indeeling berust op wetenschappelijken grondslag en ik zie niet in waarom wij de Nederlandsche namen niet in dien geest zouden veranderen en verbeteren. Laat men toch in ieder geval logisch zijn.

Een der aanwezigen maakte de opmerking dat de verandering der namen als van Dennen in Pijnboomen andere moeilijkheden zou geven o.a. bij de benamingen van sommige schadelijke insecten, waar de entomologen spreken van Dennenscheerder, Dennenlotrups enz.

Zeker zal dit lastig zijn, maar kwaad voorgaan doet kwaad volgen. Ware men vroeger niet zoo vasthoudend geweest bij de plantkunde en boschbouw, de entomologen zouden zeker gevolgd zijn, evengoed als zij op wetenschappelijk gebied de nieuwere namen gevolgd zijn.

Het was jammer dat men niet met degelijker argumenten voor den dag kwam, doch uit de geheele discussie bleek, dat men er weinig voor voelde zich moeite te geven, betere, logischer indeeling toe te passen.

Neen, ik had mij den gedachtengang der jongere boschbouwers anders voorgesteld.

Bij het behandelen van deze namenkwestie werd ook de vraag gesteld of men *Dougllasspar* of *Douglasden* moest zeggen als men Den bedoelt in den geest van de groep *Abies*.

Ook hier was men het niet eens. Dr. O u d e m a n s was van oordeel dat de laatste naam de beste was, omdat de bracteën buiten den kegel uitstaken, wat bij de sparren (*Picea*) niet het geval is.

Zeker is dit zoo. Maar Dr. O u d e m a n s weet ook zeer goed dat dit bij *Abies* geen regel is en dat er soorten zijn, waarbij de bracteën binnen de kegelschubben verscholen blijven, z.a.b.v. bij *Abies Pinsapo*, bij *Abies brachyphylla* en vele andere. Daarentegen hebben de kegels van *Pseudotsuga Douglasii* dit met *Picea* soorten gemeen, 1e dat zij er voor het

oog veel meer op gelijken en 2e dat zij in hun geheel afval-
len van de kegelschubben, niet als bij *Abies* van de spil
loslaten.

Bovendien staan bij *Abies* de kegels op de takken, terwijl
zij bij *Pseudotsuga* hangen als bij *Picea*. Ook gelijken de
Douglaszaden met hun smalle vleugels meer op *Picea*zaden
dan op die van *Abies*soorten, die alle breede vleugels hebben.

Dezelfde verschillen vindt men bij alle *Tsuga*'s of *Hemlock*-
sparren, wier kegeltjes nog meer op *Picea*-kegels gelijken,
doch op verkleinde schaal.

Wil men beslist Nederlandsche namen geven, men doe
het dan ook goed op logischen en wetenschappelijken grond-
slag.
